

**МОРФОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВИМЕНІ КОЗЕМАТОК
РІЗНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ**

А. П. Китаєва, доктор сільськогосподарських наук, професор
І. С. Слюсаренко, асистент кафедри
В. С. Слюсаренко, аспірант

Одеський державний аграрний університет
вул. Пантелеймонівська 13. м. Одеса, 65012, Україна
e-mail: slyusarenko85@ukr.net

Важливими показниками, які характеризують якість вимені і дають об'єктивні дані для його оцінки, є його форма та величина. Вони визначаються за структурною будовою вимені, його контуром та співвідношеннями промірів довжини, ширини й глибини. Форма – це сукупність основних морфологічних особливостей вимені та дійок, які знаходяться у зв'язку з продуктивністю, молоковіддачею тощо [2,6]. Багато вчених вказують на наявність взаємозв'язку між молочною продуктивністю та формою і величиною вимені [1,4,6]. Зокрема, Рачковський М. Л. [4] в своїх дослідженнях вказує, що оцінювати вим'я доцільно протягом першого місяця лактації, коли молочна залоза функціонує з максимальною інтенсивністю та параметри вимені знаходяться в найбільш тісній кореляції з надоєм.

Метою нашої роботи було порівняти дані морфологічних показників вим'я козематок різних порід.

Матеріал і методи досліджень. Робота виконувалася в СТОВ «Роздільнянське» Роздільнянського району Одеської області.

Для проведення дослідження було сформовано 3 групи козематок по 10 голів у кожній таких порід як, Альпійська Зааненська Корсиканська. Групи козематок формували за принципом аналогів з урахуванням живої маси, віку і продуктивності та числа лактацій. Вони мали живу масу 40 кг, 3-річний вік, 2-ю лактацію. Група козематок зааненської породи була контрольною по відношенню до козематок альпійської породи (перша дослідна група) та корсиканської породи (друга дослідна група). При проведенні досліджень у козематок контрольної і дослідних груп вивчали такі морфо-фізіологічні показники молочної залози як:

довжина, обхват і ширина, довжина і діаметр дійок, ширина між дійками, відстань від дна вимені до землі. Дослідження проводили за загально прийнятою методикою [7]. Проміри вим'я брали за допомогою вимірювальних інструментів: мірної палиці, циркулю, стрічки на 10 день після окоту козематок, вранці до початку ссання козлят. Одержані цифрові данні опрацьовані біометрично методом варіаційної статистики за М. О. Плохінським (1969) [3].

Результати досліджень. Як видно з даних таблиці 1 козематки контрольної групи порівняно з ровесниками 1-ї і 2-ї дослідної групи мали перевагу за більшістю промірів вим'я. Так, за довжиною вим'я ця перевага становила порівняно з козематками 1-ї групи 4,9 см, або 25,3% при ($P < 0,95$), а порівняно з 2-ю дослідною групою – 7,2 см, або 39,9% при ($P > 0,99$). Перевага за іншими промірами становила відповідно: за обхватом вимені – 3,1 см, або 12,9% ($P > 0,99$) і 3,7 см або 25,0% ($P > 0,999$), за шириною вим'я – 3,7 см, або 25,2% ($P > 0,95$), і 6,6 см, або 43,1% ($P < 0,95$), за відстанню дна вимені до землі – 0,9 см, або 0,7% ($P > 0,999$) і 1,1 см, або 0,9% ($P < 0,95$).

Таблиця 1. Морфологічні показники вим'я козематок різних порід, см

Проміри	Порода козематок								
	Зааненська			Альпійська			Корсинська		
	$\bar{X} \pm Sx$	$\pm \delta$	$Cv, \%$	$\bar{X} \pm Sx$	$\pm \delta$	$Cv, \%$	$\bar{X} \pm Sx$	$\pm \delta$	$Cv, \%$
Довжина вим'я	25,3±0,416	1,239	8,5	20,4±1,214**	3,853	22,2	17,5±0,525	1,587	15,2
Обхват вим'я	39,8±0,316	1.229	3,8	36,7±1,218***	3,726	12,1	32,4±0,436	1,211	4,4
Ширина вим'я	23,1±0,276	0,850	6,4	19,4±1,254*	3,842	23,5	16,5±0,521	1,521	11,3
Довжина дійок	9,0±0,105	0,326	16,5	6,3±0,055	0,126	5,8	5±0,102**	0,289	13,6
Діаметр дійок	3,00±0,033	0,111	5,3	2,9±0,033	0,187	4,4	2,8±0,049**	0,131	6,3
Відстань між дійками	8,6±0,334	1,014	9,5	8,5±0,479	1,438	13,5	8,4±0,442	1,357	11,5
Відстань від дна вимені до землі	27,0±0,843	2,522	8,4	26,1±0,514*	1,413	5,6	25,9±0,535	1,566	6,1

Примітка: *** $P > 0,999$, ** $P > 0,99$, * $P > 0,95$

За довжиною дійок перевагу мали козематки контрольної групи, які переважали вівцематок 1-ї групи на 3,3 см, або на 23,5% ($P < 0,95$), а козематок 2-ї дослідної групи – на 4 см, або на 38,7% ($P < 0,95$). Найбільший діаметр дійок мали козематки контрольної дослідної групи ($3,00 \pm 0,033$) см, що менше ніж у вівцематок 1-ї і 2-ї дослідної групи відповідно на 0,1 см, або на 7,0% ($P > 0,95$) відповідно на 0,2 см, або на 7,3% ($P > 0,95$). За відстанню між дійками суттєвої відмінності не встановлено, різниця була в межах статистичної похибки і становила у вівцематок контрольної групи порівняно з 1-дослідною групою менше на 0,1 см, або на 1,0% ($P < 0,95$), а у вівцематок і 2-ї дослідної групи порівняно з контрольною менше на 0,2 см, або на 2,5% ($P > 0,95$).

Висновки: 1. Морфологічні властивості вимені козематок мають породні особливості. Так, козематки зааненської породи переважають своїх одноліток породи альпійська та корсиканська за обхватом вимені – 3,1 см, або 12,9% ($P > 0,99$) і 3,7 см, або 25,0% ($P > 0,999$), за шириною вим'я – 3,7 см, або 25,2% ($P > 0,95$), і 6,6 см, або 43,1% ($P < 0,95$), за відстанню дна вимені до землі – 0,9 см, або 0,7% ($P > 0,999$) і 1,1 см, або 0,9% ($P < 0,95$).

2. Довжина дійок у козематок породи зааненська більша, ніж у козематок альпійської породи на 3,3 см, або на 23,5% ($P < 0,95$), а вівцематки корсиканської породи – на 4 см, або на 38,7% ($P < 0,95$).

Список використаної літератури

1. Виноградова М. А., Херремов Ш. Р., Розыев А.С. Некоторые элементы технологии пустынного каракулеводства Туркменистана. *Овцы, козы, шерстное дело*. 2011. № 3. С.77–78.
2. Вечорка В. В. Морфологічні та функціональні властивості вимені корів голштинської породи канадської селекції. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Сер. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*, 2012. Вип. 20. С. 45.
3. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников. Москва : Колос, 1969. С. 247.
4. Рачковский М. Л. Морфологические особенности вымени овец в связи с молочной продуктивностью : автореф. дис. ... канд с.-х. наук: 06.553. Москва, 1974. 15 с.
5. Рекомендации по организации доения овец и переработке молока. Москва, 1985. 21 с.
6. Хмельничий Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби : монографія. Суми : ВВП "Мрія-1" ТОВ, 2007. 260 с.
7. Чижик И. А. Конституция и экстерьер сельскохозяйственных животных. Москва : Колос, 1979. С.191–229.